

Katoliški GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 Gorica, Riva Piazzutta, 18 - Tel. 83-177

PODUREDNIŠTVO:

34135 Trst, Vicolo delle Rose, 7 - Tel. 414646

Letna naročnina, Italija . . . Lir 8.000

Letna inozemstvo . . . » 13.000

Letna inozemstvo, USA dol. 15

Poštno čekovni račun: štev. 24/12410

Leto XXIX. - Štev. 35 (1468)

Gorica - četrtek, 8. septembra 1977 - Trst

Posamezna številka Lir 200

Zadovoljni in zaskrbljeni obenem

Ministrstvo za turizem in prireditve v Rimu je v svoji okrožnici 12. julija letos uvrstilo med državno priznana stalna gledališča v Italiji poleg onih v Milanu, Turinu, Genovi, Bocnu, L'Aquili, Rimu, Catanii ter italijanskega tržaškega gledališča tudi Stalno slovensko gledališče v Trstu.

Prizadevanja za to priznanje so trajala celih trinajst let, toda številne vloge slovenskih kulturnih in političnih dejavnikov so bile na ministrstvu vedno znova zavrnjene, češ da v enem mestu in tudi v eni državi obstoj dveh državno priznanih stalnih gledališč ni mogoč. V Trstu pa je imele to priznanje že tamkajšnje italijanske gledališče.

MEDNARODNI POMEN SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA

Krajevne oblasti se zadnja leta zavedajo pomena SSG, čigar obstoj daje tržaškemu mestu zavirljivo mednarodno kulturno vlogo, položaj mesta, kjer se srečujejo romanski in slovanski kulturni svet. O tem pričajo odlična gostovanja gledališč ne le iz bližnje Slovenije, ampak tudi iz Srbije, Makedonije in Hrvaške v tržaškem kulturnem domu, uprizoritve čeških in slovenskih del v italijanskem tržaškem gledališču (Cankarjev »Idealist«) in druge pobude.

Zato so na občinski in pokrajinski ravni podpirali obstoj SSG ter mu z jamstvi omogočali najem posojil za premostitev finančnih težav. Za doseg državnega priznanja in s tem za obstoj gledališča odločilne državne doklade pa so svetovali predložitev posebnega zakona v rimski poslanski zbornici. Njegov osnutek je lansko jesen že predložil demokratski poslanec Belci in za njim še vsak svojega socialisti in komunisti.

Pripomniti pa je treba, da je zaradi sodelovanja socialistov v vladi leve sredine, levčarski tabor že pred sedemdesetimi letom razglašal, kakor da bi bilo državno priznanje SSG samo še vprašanje nekaj mesecev. Toda socialistom je bilo vse deveda briga, saj je že zakonu za slovenske šole moral utirati pot isti Belci, demokristjan, pa čeprav njegova stranka ni nikoli razglašala naklonjenosti nasproti slovenskim zadevam. (Belciji se je pridružil za tem tudi takratni slovenski komunistični poslanec Škerk.)

Da pa je sedaj, ko je šlo za SSG, pristojno ministrstvo s svojo okrožnico vse prehitelo in opustilo stara tolmačenja, da v enem mestu in državi obstoj dveh stalnih priznanih gledališč ni mogoč, si je mogoče tolmačiti le s tem, da mu bo moglo na ta način določiti mnogo manjše prispevke, kot pa bi jih določal poseben zakon. Zato se bo SSG še nadalje borilo za svoj obstoj in potrebovalo podporo vse demokratične slovenske in italijanske javnosti.

ODTUJITEV ZAMEJSKEMU OBČINSTVU

Prav ta splošna podpora pa je danes vprašanje, pri katerem se mnenja razhajajo. Slovenski človek v zamejstvu čuti, da SSG ne vrši več narodnega in kulturnega poslanstva kot ga je svoj čas. Vsa povojna leta je zastopalo sicer napredno kulturno smer, ki pa jo je moral vsakdo priznati ne glede na svoj svetovni nazor. SSG je znalo povezovati. Pred leti smo v Gorici z veseljem pozdravili uvedbo njegovih rednih predstav v mestnem gledališču »Verdi«.

Prišli pa so časi, ko je treba reči, da bi bilo boljše, če SSG z določenimi predstavami sploh ne bi nastopalo. Predstave, ki z resnično odrsko umetnostjo nimajo ničesar opraviti. Njih namen je prozoren — »osvoboditi« občinstvo estetskih, moralnih in splošno človeških vrednot. SSG hoče napraviti vtis, da gre le za premagovanje krajevne zaprtosti, domačijstva in starokopitnosti.

Toda gre za lažno taktiko, s katero naj bi slovenskemu človeku v zamejstvu odtužili moralne vrednote, za katere očitno mislijo, da so samo krščanske, a so v resnici splošno človeške, tudi socialistične, če kdo tako hoče. Taktika zaradi navnoosti in kompleksa majhnosti ter zaprtosti,

ki jo srečamo že na pragu tega stoletja, ko je slovensko liberalno časopisje posnemalo nemško in mladočeško svobodomiselno propagando in vnašalo v slovenski izobraženski svet gnilobo.

NEVREDNO POSNEMANJE

Pri SSG očitno mislijo, da morajo imeti nek vzor, po katerem naj se ravna. In ta vzor, kje drugje naj bi ga iskali kot v osrednjih slovenskih kulturnih ustanovah v matični republiki. Ne morejo si predstavljati, da bi lahko nosili v slovenski kulturi samostojno vlogo. Toda do pred kratkim je ta oder kljub narodnoobrambnemu položaju opravljal izvirno kulturno poslanstvo, medtem ko je v matični republiki prišel že pred leti na dan stari kompleks cenenege posnemanja pariških, ameriških in drugih modnih prijemov — na račun izvirnosti.

Po uplahnitvi socialističnega realizma sredi šestdesetih let je v ljubljanski Drami prišlo do prelomnice med resnim in nemoralnim z uprizoritvijo Cankarjevega »Pohujšanje v dolini šentflorijanski«. Režiser Korun je družbeno kritično vsebino Cankarjevega dela prerazčlil v moralno pohujšljivo igro, kar je ogorčilo vso slovensko javnost. Toda ta in podobne uprizoritve so se nadaljevale kljub bojkotu ljubljanske Drame in prehajanju občinstva k Mestnemu in Sentjakobskemu gledališču. Z novo »modo« je ljubljanska Drama hotela pokazati »slovensko« umetnost celo v Sovjetski zvezi, pa je klavirno propadla.

Takšno »kulturno« poslanstvo je po sedemdesetem letu začelo vdirati tudi v zamejstvo. Nekaka prelomnica je bila pri nas Jovanovičeva uprizoritev »Rogonosci«. In nato še vsako leto kaj podobnega, vse do vrhunca v zloglasni »Benečanki« v lanski uprizoritvi SSG.

Ni treba poudarjati, da je že velik del naših ljudi v zamejstvu ravnodušen do obstoja lasnega gledališča, katero vsleg tega privleče k svojim najbolj »kulturnim« predstavam občinstvo z onstran meje. Doda mo lahko samo, da se naši ljudje z izostankom od takih predstav obvarujejo velike moralne in kulturne škode.

DRAGA 1977

Glas kulture in svobode

Slovenska zamejska jesen prinaša s seboj značilne trenutke, ki jih nudi našemu človeku v duhovno uživanje. Sem sodijo vse pristne slovenske prireditve, izraz samobitnega slovenskega duha, ki s svojim življenjskim utripom pomenijo svež kaži-pot novemu kulturnemu delu naproti. Če lahko v tak okvir štejejo preprost a od tujih primesi neskaljen vaški praznik, moramo vanj še toliko bolj zaobjeti visoko kulturno prireditve, ki s svojo težo in globino orje brazde celotnemu zamejskemu občestvu.

To je Draga, srečanje kulturnih in angažiranih Slovencev, ki v zamejstvu, zdomstvu in tudi v matični domovini eksistencialno čutijo trdno privrženost duhovnim dobrinam. Med temi je na prvem mestu kultura. To pa ni le neko naslajanje ob estetskem uživanju ali intelektualnem igrčkanju. Kultura v tem smislu pomeni osvoboditev človeka od materije in njegovo zavzetost za bivanje v svetu. To je tista kultura, o kateri pravi francoski pisatelj André Malraux, da je »skupnost vseh oblik umetnosti, ljubezni in misli, ki so pripomogle človeku, da je manj suženj.«

Podoben okvir je botroval tudi — in še zlasti — letošnji Dragi. Vse to so lahko udeleženci začutili že od prvega dne, ko so prireditelji na javni tiskovni konferenci predstavili letošnje predavatelje. Društvo slovenskih izobražencev je namreč na predvečer Drage, v petek 2. septembra v svojih prostorih v Trstu hotelo s posebno svečanostjo predstaviti tri predavatelje. Na tem srečanju, prvem s publiko, smo izvedeli, da bodo v soboto 3. in v nedeljo 4. septembra nastopili v Dragi (na Opčinah) naslednji govorniki: pomožni škof v Torontu dr. Lojze Ambrožič, časnikar Saša Martelanc ter publicist in pisatelj Vinko Ošlak. Vsi trije so na tem večeru tudi sintetično prikazali osnove svojih referatov.

DUHOVNOST IN SVOBODA

Zainteresiranost in udeležba na vseh treh delih študijskih dni sta bili izredno

veliki. V soboto popoldne je bil na vrsti najprej svečan uradni del, ki pa je bil mnogo več kot gola formalnost. Predsednik DSI Sergij Pahor je v svojem pozdravnem govoru orisal doseganji pomen Drage in pozdravil navzoče predstavnike javnega življenja. V nadaljevanju je še prikazal bogato dejavnost društva v zadnjem letu.

Nato je spregovoril deželni odbornik za kulturo dr. Alfeo Mizzau, kot zastopnik deželne vlade Furlanije-Juljske Benečije. Njegov poseg orisal doseganji pomen Drage in pozdravil navzoče predstavnike javnega življenja. V nadaljevanju je še prikazal bogato dejavnost društva v zadnjem letu.

Nato je spregovoril deželni odbornik za kulturo dr. Alfeo Mizzau, kot zastopnik deželne vlade Furlanije-Juljske Benečije. Njegov poseg orisal doseganji pomen Drage in pozdravil navzoče predstavnike javnega življenja. V nadaljevanju je še prikazal bogato dejavnost društva v zadnjem letu.

SLOVENSKA MISEL, VZPLUJ!

S temi besedami so prireditelji predstavili temo prvega predavanja, ki ga je imel publicist in kulturnik Saša Martelanc. Predavatelj je v svoji občuteni in nadvse zanimivi besedi povezal lik glasbenika Lojzeta Bratuža ob štiridesetletnici njegove mučeniške smrti s sodobno slovensko stvarnostjo. Martelancova izvajanja so bila sočna izpoved predstavnika tiste gene-

racije, ki sicer ni neposredno občutila fašističnega terorja. V njegovem dialogu z našimi liki preteklosti pa je bilo čutili spontano podoživljanje dobe, ki je Slovenecem v zamejstvu pomenila trdo preizkušnjo v ognjenem krstu preganjanja in vojne tragedije. Martelanc je nato s svojimi mislimi poromal še v sedanost in se spoprijel s problemi, kot so npr. pluralizem, sožitje, gradnja naše bodočnosti, človeškost odnosov med nami.

Ob tem prvem predavanju, ki je na tako živ in originalen način pobrsalo po duševnosti vseh nas, je bilo začutili duhovno globino letošnje Drage ter vso njeno eksistencialno silo. Mislim, da bo udeležencem težko pozabiti na temperamentnost in — zakaj ne — miselno duhovitost Martelancovega nastopa.

LUCI IN SENCE V POKONCILSKI PRENOVITVI

Letošnja Draga je imela v svoji sredi spet škofa Slovenca. Za razliko od nekaterih prejšnjih let — ko so prišli nekateri škofje iz matične Slovenije — pa je bil zdaj gost škof iz zdomstva. Dr. Lojze Ambrožič, pomožni škof v kanadskem Torontu, je imel v nedeljo zjutraj za udeležence sv. mašo s pridigo. Nato pa je stopil za govorniško mizo kot drugi predavatelj letošnjih študijskih dni. Zgornji naslov je predstavljal temo škofovega predavanja. Msgr. Ambrožič je s svojim globokim bibličnim in teološkim znanjem predstavil vrsto problemov sedanje Cerkve in sodobnega kristjana. Cerkev se spoprijema z vrsto težkih premikov, ki v mejnih primerih kažejo tako na Lefebvra kot na Künga. Mimo teh pa je škof Ambrožič živo in prizadeto analiziral svoje poglede na sodobno krščansko problematiko. Ob intelektualnih skušnjavah modernega agnosticizma in ateizma še vedno blesti podoba verne ženice, ki pobožno roma na Sv. Višarje.

Ob teh vprašanjih se je (kot tudi pri prvem predavanju) vnela debata, v kateri so posamezni diskutanti živahno izražali svoje teze »pro« ali »contra«. Prav debata je v Dragi pomemben del celotnega programa in je tudi letos po vseh treh predavanjih dokazala, da je del nenadomestljive in svobodne dialektike.

MED SRHOM KAPITALA IN ŽAROM EVANGELIJA

S tem naslovom so prireditelji predstavili tretje in zadnje predavanje letošnje Drage. Nastopil je predstavnik matične Slovenije, pisatelj Vinko Ošlak, ki si je za izhodišče svojih izvajanj postavil nekaj odlomkov iz Marxovih tez o Feuerbachu. Pri tem je v tehtnem in obširnem miselnem snovanju — ki so ga mikrofoni tržaške radijske postaje direktno prenašali v eter — iznesel veliko tez in hipotez, še posebej v odnosu marksizma do krščanstva. Sam je namreč prav od marksističnih izvorov začel plesti vezi s Kristusovim naukom. In če smo pri prejšnjih predavateljih občudovali spontano svežino ali dognanost in miselno sigurnost, smo pri zadnjem morali predvsem občudovati (iz razumljivih razlogov še posebej) osebno izpovedno noto in brezkompromisno pogum. To predavanje je spet sprožilo vrsto zavzetih nastopov in posegov s strani občinstva.

Pomen Drage je neprecenljiv. Poleg enkratnega duhovnega užitka in bogastva je to forum, na katerem sreča celo vrsto ljudi: markantno osebnost slovenske Koroske, nadvse prizadetega intelektualca iz Švice pa še slovensko govorečega kulturnika-Provensalca! Človeški stik se tu spaja s prodornostjo problemov. In končno: želimo si, da bi ta edinstvena svobodna tribuna še naprej bogatila naš kulturni prostor!

Sv. oče se bo udeležil evharističnega kongresa v Pescari

Odkar vodi katoliško Cerkev papež Pavel VI., je narodni evharistični kongres v Pescari tretji, na katerem bo sv. oče navzoč. Leta 1965 je bil v Pisi, leta 1962 v Vidmu, letos pa se ga bo udeležil v Pescari v soboto 17. septembra. Kakor v teh krajih in kakor v Bombayu ter Bogoti sv. oče ne želi biti ob zaključku kongresa, da ne bi pozornost udeležencev prešla od evharističnega Boga na Kristusovega namestnika na zemlji.

Papeški legat na kongresu bo milanski nadškof kardinal Giovanni Colombo. Njemu je sv. oče v latinščini napisal posebno pismo, v katerem pravi med drugim: »Gospodov dan je tedenska velika noč božjega ljudstva« nas opozarja, da je nedeljski shod vernikov ne samo spomin na zveličavne dogodke Kristusove smrti, vstajenja in vnebohoda, temveč tudi vabilo, da so teh dogodkov s pomočjo milosti božje tudi deležni.«

Sv. oče pravi nadalje, da je Gospodov dan v časih, ki nosijo v sebi toliko nemira in raztresenosti, še posebno pomemben v življenju kristjana. Ze knjiga »Didaché« iz prvih časov krščanstva vernike opozarja, naj na Gospodov dan dajo prednost božji besedi pred svetnimi opravki ter prisostvujejo svetemu bogoslužju. Po besedah Pavla VI. prinaša pobožno deleženje na sv. Evharistiji raznolike sadove tako za posameznike kot za družbo. »Ne z nasiljem in ne z ugrabitvami in ne z atentati se rešujejo družbena nasprotstva, temveč z željo po miru in z darovanjem samega sebe. Prav to hotenje pa sv. Evharistija krepi in utrjuje.«

Poleg kardinala Colomba so najavljeni še drugi kardinali: Benelli iz Firenc, Pel-

legrino iz Turina, Ursi iz Neaplja, Luciani iz Benetk, Poletti, rimski papežev vikar, Suenens iz Belgije, Zougrana iz Afrike. Od osebnosti, ki so svetovno znane, omenimo m. Terezijo iz Kalkute v Indiji, Klaro Lubich, ustanoviteljico Ognjiščarjev (Focolarini) in priorja Rogerja Schutza iz Taizé v Franciji. Iz Furlanije bo navzoč zbor dečkov (Pueri cantores), ki bo prinesel s seboj kamnitno ploščo z napisom »Hvala za pomoč!«

Kar se tiče udeležbe, je organizacijski odbor sporočil, da pričakuje po prijavah v dneh kongresa od 11. do 18. septembra vsak dan okrog 30.000 romarjev. Deset tisoč je prijavljencev za razna zborovanja in srečanja, med katerimi dva tisoč za »Liturgični teden«. Katoliška akcija bo zastopana s 6.000 mladinci, »Comunione e Liberazione« s 5.000 člani. Za misijonsko srečanje se je prijavilo 700 oseb, 800 pa za biblično in turistično srečanje ter za srečanja Caritas in kanonskega prava.

Najmočnejša skupina bodo Ognjiščarji. Prišlo jih bo iz Italije in Evrope 30.000, katerim se jih bo pridružilo 180 iz obeh Amerik. Skupine Apostolstva molitve skupaj z bolniki so prijavljene za 3.000 oseb, redovnice 2.000, delavci, frančiškanski tretjeredniki in skupine p. Pija po tisoč, 500 duhovnikov, 300 skavtov, po 500 bolniških delavcev in profesorjev. Predvideno je tudi srečanje 500 družin.

Kongres v Pescari nosi kot vsako množično zborovanje neko tveganje: ali bo ostal pri zunanjih manifestacijah ali pa tudi pomagal k zbliznanju krajevnih Cerkva v Italiji in pospešil dialog, ki se je začel lani na kongresu »Evangelizacija in človeški napredek« v Rimu.

Zgoraj: kardinal Colombo iz Milana, papeški legat na evharističnem kongresu v Pescari; spodaj: Klara Lubich, ustanoviteljica gibanja Ognjiščarjev, ki bodo imeli svoj dan na kongresu v četrtek 15. septembra. Po številu prijav sodeč jih bo nad 30.000. Tudi Gorica in Trst bosta zastopana z močno skupino.

»Bo Jugoslavija brez Tita preživela?«

Pod tem naslovom je izšla pred nekaj meseci pri založbi Styria (Gradec - Dunaj - Köln) v nemščini knjiga, ki smo jo prejeli v oceno. Napisal jo je Carl Gustav Ströhm, eden najboljših nemških izvedencev za politična vprašanja evropskega vzhoda, do pred nekaj leti vodja oddelka za jugovzhodno Evropo pri radiu »Deutsche Welt« (Nemški val oz. Glas Nemčije) in sedaj dopisnik vplivnega nemškega dnevnika »Die Welt« (Bonn - Hamburg).

Knjiga je verjetno doslej najboljši prikaz jugoslovanskih razmer, najprej povojne Titove dobe, potem odnosov s Sovjetijo, s Hruščevom in Brežnjevom, vse do nadrobnega obravnavanja položaja posameznih narodnosti v Jugoslaviji, Srbov, Hrvatov, Slovencev, Makedoncev, kosovskih Albancev, bosenskih muslimanov, nadalje splošne ljudske obrambe v primeru zunanjega napada in predvidevanj za čas po Titu, pri čemer je pisec mnenja, da se bo jugoslovanski sistem tudi tedaj obdržal.

Prostor nam ne dopušča, da bi se spuстили v poglobljeno obravnavanje celotnega dela, zaustaviti pa se moramo pri prikazu položaja Slovencev. Ne zato, ker bi bil tuj glas o nas kakorkoli bolj zanimiv, ampak predvsem zaradi tega, ker je obravnavala Slovenije in Slovencev najbolj šibka stran knjige, netočna in deloma čisto izkrivljena.

NAJBOLJ ŠIBKA STRAN KNJIGE

Za naslov je varljiv: Dežela Slovenija kot vzor ali komunikacij z lastno hišo. Pisec ga je očitno posnel po beograjskem tisku, ki od časa do časa začne kampanjo o bogati Sloveniji. Tedaj v Ljubljani že vedo, da bo zvezna vlada terjala od Slovencev novih davščin. V tej zvezi navaja Ströhm narodni dohodek v Sloveniji, ki znaša 2.300 dolarjev na prebivalca in ga primerja z jugoslovanskim povprečjem 1.400, z makedonskim 900 in kosovskim 450. Toda ta prikaz je varljiv, zakaj Ströhm ne navaja, da je Slovenija samo v letu 1975 odvedla od sredstev, ki jih je zbrala z davki, skoraj 64 odst. v zvezni proračun. To obrne vse njegovo prikazovanje na glavo. Saj morajo v Sloveniji za gradnjo cest, vodovodov, električnih in telefonskih napeljav, otroških vrtcev in drugega razpisovati »samoprispevke«, če hočejo kaj zgraditi.

—Od vsega tega, pa še vprašanja politike investicij, gospodarskih diskriminacij ipd. ni v Ströhmovem delu nič. Bolj natančno je prikazano obdobje »liberalne« vlade Staneta Kavčiča, nadalje zadeva z Zeboto vo knjigo leta 1967 in kasneje, vse do zadnje Kocbek pred dvema letoma.

Človek ne ve, ali Ströhm res ni mogel bolje razčleniti slovenskih razmer, potem ko je z občudovanjem vredno natančno prikazal makedonski položaj in bosenske muslimane, za kar je mnogo težje najti ustrezne virov. Začenja tako, da opozori na »kranjsko mafijo« v Beogradu (tako pravijo Srbi), češ najpomembnejše položaje imajo tam Slovenci: ideolog samoupravljanja Edvard Kardelj, partijski tajnik Stane Dolanc, podpredsednik vlade Anton Vrtača, finančni izvedenec Janko Smole, vodja generalštaba Stane Potočar, namestnik obrambnega ministra Ivan Dolničar, in drugi.

Toda Ströhm se ne zave, da vse te osebnosti niso zastopniki nekih slovenskih interesov, od česar bi Slovenija uživala kakšno prednost, ampak ljudje, ki so si po svojih sposobnostih in taktiki ustvarili osebne položaje. Če bi res zastopali slovenske interese, bi komaj kdo od njih mogel ostati na svojem položaju. Njih slovensko poreklo v zvezi s položajem je samo dobra nevtralna rešitev med nenehnim trenjem med največjima jugoslovanskima narodoma Srbi in Hrvati. Zato gre pri vsem še najmanj za kako »mafijo« s strani Kranjcev.

Ze v poglavju o Makedoncih (str. 223) pravi Ströhm: Mogoče so Makedonci poleg Slovencev tisti narod v Jugoslaviji, ki ima še najmanj pridrzkov proti obstoju skupne države. In potem (str. 230): Slovenci so veliki realisti med sicer pogosto fantazirajočimi in fantazije polnimi Jugoslavlani. Zavedajo se, da so skupaj z rojaki zunaj jugoslovanskih meja na Koroškem in Primorskem premajhni, da bi mogli obstajati sami, ne da bi jih pogoltnili nemški ali italijanski sosede...

Tukaj v zamejstvu se te trditve kažejo prav nasprotno. Naših matičnih rojakov ni prav nič strah pred pogoltnostjo sosedov. In vtis je, da nasproti njim niso samo ravnodušni, ampak bi si takega pogoltnosti še želeli. Pač posledica nenarodne in materialistične vzgoje v Sloveniji po zadnji vojni, s čimer so nekateri mislili, da bodo na ta način slovenske ljudi omeh-

čali za jugoslovanstvo, učinek pa je bil povsem drugačen.

Ströhm ne bi bil Nemeč, če tudi on ne bi ponavljal avstronomskih potvorb slovenske preteklosti. Zatrjuje, da je slovenska narodna zavest v prvi vrsti samo jezikovni čut. Za razliko od Srbov in Hrvatov da Slovenci nikoli niso imeli svoje lastne moderne države. In ker njih narodna zavest temelji samo na jezikovni zavesti postanejo, sicer trezni in pametni, kar »iracionalni«, če nekaj njih rojakov npr. na Koroškem opusti svoj slovenski jezik. Zdi se jim, da je tedaj na kocki obstoj vsega naroda.

Te trditve so Ströhmova koncesija avstrijski založbi, ki je knjigo izdala. Avstrijskim in nemškim, predvsem bavarskim bralcem, bi bilo težavno prikazati stanje slovenstva na Koroškem, ker bi jih zadelo v živo: zavedajo se na tihem krivde, a jo vztrajno tajijo. Če bi jih knjiga spomnila nanjo, bi se slabo prodajala v Avstriji in vsaj še na Bavarskem, če ne v celi Nemčiji. Ne glede na to, kaj čutijo odgovorni pri omenjeni založbi.

SLOVENSKA DRŽAVNOST

Kako je s slovensko državnostjo? Avstriji bi vsekakor ne prenesli priznanja (kot ga tudi Jugoslavlani ne), da Slovenci v nekdanji monarhiji skozi stoletja niso bili zasedeni, ampak državotvoren narod; vse do Marije Terezije, ki je osredotočila vlado na Dunaju. Še njenemu očetu Karlu VI. so se deželni stanovni notranjeavstrijskih (karantanskih) dežel poklanjali in prisegali v slovenskem jeziku, ker je bilo to stara karantanska dediščina. Sele meščanska revolucija prinese jezikovno pojmovanje narodnosti namesto zgodovinskega.

To pojmovanje narodnosti prevlada v prejšnjem stoletju, posebno po letu 1848, ko so se morali nasproti nemškemu pritisku v smeri Jadrana tudi Slovenci bojevati za jezikovno narodno priznanje. Sele tedaj so avstronomski nacionalisti razglasili Slovence za »nezgodovinske«, češ da nikoli niso imeli lastne države, dasi je monarhija v resnici bila v avstrijskem delu sestavljena iz karantanske (notranjeavstrijske) in avstrijske državopravne tradicije.

Odnose med nemškim in slovenskim svetom obremenjuje torej še vedno ideološke vsedline pangermanstva in panslovanstva. Vsled tega je tudi Ströhmova trditev, da slovenski in jugoslovanski partijski funkcionarji od časa do časa zavestno mobilizirajo »antigermansko« jezo nekaterih Slovencev, da bi s tem usmerili slovenski nacionalizem v prid Beogradu, hudo enostranska.

Zeleli bi si, da bi se med Nemci našel nekdo, ki bi stvarno prikazal vse tisto, kar avstrijski in nemški pisci o Slovencih zamlčujejo in potvarjajo kot je npr. trditev, da so bili Karantanci »Alpski Slovani« (in ne Slovenci). Da omenimo samo eno takšno trditev, ki jo v zaupanju v nemško znanstvenost povzemajo tudi nekateri slovenski pisci in zgodovinopisci.

DRUGI O NAS

Slovenci v evropskem in svetovnem tisku nismo več neznanka. O koroških Slovencih in neizpolnjeni avstrijski državni pogodbi poročajo britanski in ameriški listi. Londonski »Economist« je proti koncu lanskega leta priobčil več dopisov v tej zvezi; v polemiko je večkrat posegel dr. Ljubo Sirc, slovenski rojak, ki poučuje na univerzi v Glasgowu na Škotskem. O koroških Slovencih so pisali nadalje »Chicago Tribune«, »New York Tribune«, »Washington Post«; slednja večkrat o Sloveniji, v zvezi z obsodbo sodnika Miklavčiča in časnika Blažiča. Nadalje kanadski »Atlantic«, brazilski »O Estado de Sao Paulo« in drugi. O istem so pred časom poročali celo avstralski listi.

»L'OSSERVATORE ROMANO«

Ta poluradni dnevnik Vatikana, ki ima svetovni odmev, že nekaj let pozorno poroča o Slovencih. V svoji izdaji z dne 9. 10. maja letos pa je prinesel skoraj celostranski članek o Slovencih v Kanadi. Pisec začenja s pričetkom slovenskega naseljevanja na kanadski tla. Prikaže na kratko delovanje svetniškega škofa Baraga, ki je misijonaril poleg ZDA tudi v Kanadi, omenja nato začetke slovenske zgodovine, posebej še edinstveno ustoličenje karantanskih knezov, kot jo je leta 1443 opisal Enej Silvij Piccolomini, poznejši papež Pij II. Ta opis je prišel kasneje v knjigo o bistvu republike francoskega pisca Bodina. In po tej knjigi je koroško oz. karantansko ustoličenje povzel tudi tvorec ameriške demokracije Jefferson.

Člankar daje nadalje posebno priznanje slovenski kulturi ter politični organiziranosti. Našteje kanadska mesta, v katerih imajo Slovenci lastne župnije, ki jih vodijo lazaristi in salezijanci in omenja tudi Slovence dr. Ambrožiča, pomožnega škofa v Torontu.

»DIE FURCHE« (DUNAJ)

Katoliški dunajski tednik, najuglednejši v Avstriji. Za razliko od drugih spremlja pozornost narodnostno problematiko v Srednji Evropi, še posebej o Slovencih in koroških Slovencih, o katerih poroča naklozno. Da bi avstrijski javnosti pokazal, da imajo v Italiji Slovenci več pravic kot na Koroškem, je že večkrat prinesel nadrobnejša poročila svojega tržaškega dopisnika, letos o gradnji slovenske osnovne šole v Gorici, o zahtevi po šolskem okraju, o dvojezičnih napisih v goriških predmestjih ipd.

Dvakrat je posvetil letos svoje poročilo Kanalski dolini. Enkrat pod naslovom »Slovenski pouk v mrzli vaški cerkvi« (velikonočna številka), drugič pa poroča (5. avgusta) o gradnji ukovške šole in svari pred novim zabijanjem klinov med slovenski, nemški in italijanski svet. 20. maja pa prinaša poročilo o industrijski coni na Kra-

su in o škodljivih posledicah za naravno okolje in slovensko prebivalstvo.

Omeniti moramo nadalje še goriški škofijski tednik »Voce Isontina«. Letos je prinesel o Slovencih v deželi več poročil: o gostovanju zbora »Lojze Bratuž« v Parizu, članek v spomin Lojzetu Bratužu, poročilo o dvojezični Prešernovi proslavi v palači Attems, članek o slovenskih velikonočnih in daljši prikaz slovenskega kulturnega dela v zamejstvu: o književnosti, glasbi in slikarstvu ter ustvarjalcih; Boris Pahor, Rebula, Vrabec, Merku, Spacal, Černigoj...

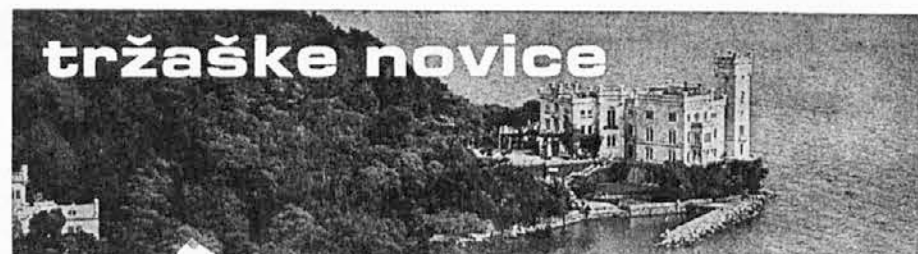
Da se pri naših Lojzetelanih le nekaj premika, priča tudi zadržanje tako nacionalističnega časnika kot je tržaški »Il Piccolo«. Letos je poročal o gostovanju zbora »Lojze Bratuž« v Parizu in o proslavi v Podgori v spomin skladatelja, po katerem nosi zbor ime.

Bili smo na ekumenskem potovanju

Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v naši deželi ostaja zvesto svojemu programu, da tudi z romanji in obiski krajev, ki so važni za ekumensko misel, vrši svoj apostolat za zedinjenje kristjanov. Letos si je, kot znano, izbralo kot glavni cilj potovanja obisk pri bratih Albancih, ki živijo kot narodna skupnost v Južni Italiji, so pa istočasno tudi posebna cerkvena skupnost z bizantinskim obredom v grškem in albanskem jeziku. Do sedaj ni še nobena večja skupina iz naših krajev obiskala teh kristjanov na daljnem italijanskem jugu.

To pot so prevozili naši ekumenci v tednu dni od srede 24. do srede 31. avgusta. Bili so iz obeh naših škofij, tržaške in goriške, prevladovali so Tržačani. Ker je pot tako dolga, so jo razdelili v več etap in spotoma obiskali to in ono sveetišče, ta in oni spomina vreden kraj. Naj omenimo, da so na poti skozi Barletto v Apuliji obiskali tudi tamkajšnje pokopališče in grobnico primorskih in drugih jugoslovanskih vojakov, ki so med zadnjo vojno tam umrli in našli skupen grob na tem pokopališču. Vseh je okrog tisoč. Težko, da je do sedaj kak drug Slovenec pomolil za duše teh ljudi na njihovem grobu, ki je na zelo slikovitem kraju prav ob morju.

Nepozabno bo ostalo tudi srečanje z Albanci v soboto 27. in v nedeljo 28. avgusta. V soboto je srečanje imelo kulturni značaj in se je vršilo v mestecu Castrovillari. Srečanje je organizirala domača Pro loco in pa skupina Italo-Albancev, kot se sami nazivajo. Pro loco je zastopal občinski odbornik Giuseppe Gatto, Italo-Albance pa njihov predsednik Emanuele Giordano, duhovnik. Poleg raznih pozdra-

Povsem uspel »Naš praznik« v Dolini

V dneh 3. in 4. septembra je na športnem igrišču pri srednji šoli v Dolini potekal napovedani »Naš praznik«, ki ga je priredila krajevna sekcija Slovenske skupnosti. Lepo vreme, aktualen zabavni in kulturni program ter res domače razpoloženje ob pristni vinski kapljici je pritegnilo zelo številno občinstvo, posebno še v nedeljo, ko je na vsakem koraku bilo čuti sproščeno in prijateljsko razpoloženje.

Odprtje praznika je bilo v soboto pozno popoldne. Spored je pričel glasbeni ansambel Taims z Opčin s krajšim koncertom. Pozdrav prirediteljev je izrekel prof. Alojz Tul, ki je poudaril, da se je uresničila dolgoletna želja članov in simpatizerjev in drugih naših ljudi, da se srečamo na prireditvi, ki bi bila res naša, slovenska in na kateri bi se naši ljudje počutili kot doma in ne le kot gostje ali kot številke v brezoblični množici. O raznih festivalih, ki jih vsedržavne stranke prirejajo po naših vaseh ne moremo reči, da so v prvi vrsti namenjeni našim slovenskim ljudem in njihovim specifičnim problemom. Prav zaradi te nujne potrebe se je Slovenska skupnost odločila za prireditev praznikov, ki bi bili res — naši!

V soboto zvečer je kot izredni gost nastopil mladinski tamburaški ansambel iz Hodiš na Koroškem ter je bil prisoten tudi podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Mirko Sabotnik.

V nedeljskem delu sporeda je nastopila godba na pihala iz Brega z daljšim koncertom pod vodstvom mladega kapelnika Viljema Slavca. Krajevni kulturni ustvarjalci Boris Pangerc, Irena Zerjal in Aleksij Pregarc so prebrali nekatera svoja dela, nakar sta svoj pozdrav udeležencem prinesla tajnik NSKS Filip Warasch in predstavnik Kluba koroških študentov na Dunaju Borut Sommeregger in zaprosila zamajske Slovence v Italiji, naj še naprej izkazujejo solidarnost koroškim rojakom v njihovem žilavem boju za narodne pravice, ki jim jih Avstrija noče uzakoniti. Warasch je ob spontanem aplavzu udeležencev izrazil zahtevo, naj matična domovina internacionalizira problem koroških Slovencev.

Deželni svetovalec Drago Stoka se je v svojem govoru dotaknil več aktualnih političnih problemov, ki posredno ali neposredno živo zadevajo tudi našo manjšinsko skupnost. Potem ko je opisal potek in

zaključke nedavnega obiska slovenske delegacije pri ministrskem predsedniku Andreottiju, je v zvezi s pobegom nacističnega krvnika Kapplerja med drugim poudaril, da smo zlasti primorski Slovenci prepadeni ne samo nad tem dogodkom, ampak tudi nad dejstvom, da je italijanska vlada brž po končani vojni izpustila iz zaporov številne fašistične in nacistične sodelavce, ki so plenili in požigali naše vasi, mučili ter ubijali naše ljudi, a danes nihče ne zahteva, da se krivci teh in drugih zločinov postavijo pred sodišče.

Zvečer je za pravo zabavo odlično igral ansambel Taims z Opčin s pevko Dunjo Fabris.

UTRIP CERKVE

Število Italijanov v misijonih raste

Italijanska škofovska konferenca je izdelala statistiko o Italijanih v misijonih. Iz te statistike je razvidno, da je od 1965 do 1976 število italijanskega osebja v misijonih precej naraslo. Moški (duhovniki, redovni bratje in laiki) 1965. leta: 5.860, 1976. leta 8.800; redovnice: 1965. leta 4.790, 1966. leta 6.800. Porast misijonskega osebja gre tudi na račun škofijskih duhovnikov in misijonarjev, kot jih ima npr. goriška nadškofija v državi Slonokoščena obala.

Corvalán se zahvaljuje Cerkvi v Čilu

Luis Corvalán je tajnik komunistične partije v Čilu. Vlada generala Pinocheta ga je dala zapreti, lansko leto je pa bil zamenjan z ruskim disidentom Bukovskim. Ko je bil letos na obisku v Italiji, je časnikarjem v Rimu dal tudi naslednjo izjavo:

»Katoliška Cerkev v Čilu je začela trpeti preganjanje od strani vojaške diktature že prvi dan, potem ko je ta prevzela oblast. Cerkev se je znašla pred izbiro ali govoriti ali molčati. Odločila se je, da bo govorila. Zato je postala v veliki meri glasnik tistih, ki so brez besede, robc, ki briše solze ubogih. Je edina organizacija v deželi, ki lahko nudi pravno pomoč zapornikom, preganjanim in drugim, ki so je potrebni, brezposelnim, družinam preganjanih. Mislim, da bo katoliška Cerkev v Čilu izšla iz teh časov s še večjim ugledom in še bližja ljudstvu... V danem položaju mi komunisti menimo, da trditev, da je vera opij za ljudstvo ali dejavnik odtujevanja, ne drži, dokler Cerkev gre v tej smeri.«

• Vatikanski list L'Osservatore Romano z dne 31. avgusta obsoja pisanje številnih italijanskih listov, ki napovedujejo skorajšen odstop sedanjega papeža, ki bo v tem mesecu dopolnil 80 let starosti. List pravi, da se sv. oče počuti dobro in se pripravlja na škofovsko sinodo, ki bo začela zasedati 30. septembra v Vatikanu. List nadalje poziva časnika, naj o sv. očetu pišejo z večjim čutom odgovornosti in naj ne vznemirjajo javnega mnenja z novicami, ki nimajo nobene stvarne podlage.

• Cerkvi v Južnem in Severnem Vietnamu gresta v svoji taktiki različna pota. Nadškof Khue iz Hanoja (Sev. Vietnam), ki je od leta 1976 kardinal, ni nikdar iskal kompromisov s komunističnim režimom, nikdar ne nastopa v javnosti s komunističnimi funkcionarji na prireditvah, se ni nikdar udeležil volitev. Njegovo načelo je: »Cerkve oznanja Kristusov evangelij. Vse drugo je ne zanima.« Vernike poziva, naj bodo oblastem pokorni in z njo sodelujejo kot državljani in nič več. Nasprotno zastopa nadškof iz Saigona Van Binh drugo stališče, stališče skrajne prilagodljivosti. Jezuitskemu patru Gelinasi je pred njegovim izgonom iz Vietnoma dejal: »Povejte v Rimu, da ne bom Cerkve, vere in papeža nikdar izdal, upognil pa se bom, kolikor bom le smel. Sodeloval bom z oblastjo, dokler od mene ne bo zahtevala nekaj, kar je zoper vero.« Nadškof Van Binh v svojih pastirskih pismih in v poročilih v zunanji svet stalno trdi, da je v Vietnamu verska svoboda, čeprav dobro ve, da to ni res. Duhovnikom in redovnikom je ukazal, naj duhovsko in redovniško oblečeni sodelujejo na raznih političnih zborovanjih. Jasno je, da Vatikan z nezaupanjem gleda na njegovo upogljivost režimu.

